

Pellissa Prades, Gemma (ed.), *Francesc Alegre. Obres de ficció sentimental: “Requesta”, “Raonament”, “Somni” i “Faula de Neptuno i Diana”* (Edizioni dell’Orso, 2016), 240 pp. ISBN: 978-88-6274-672-4.

La ficció sentimental va ser una moda literària estesa en l’àmbit hispànic entre començaments del segle XV i mitjan del XVI que en el domini lingüístic català va arribar al seu auge durant la segona meitat del Quatre-

cents, amb les obres del cavaller valencià Joan Roís de Corella (1435–1497) com a màxim exponent. Eren textos que giraven entorn de la temàtica amorosa amb unes característiques comunes, com ara la gran riquesa retòrica i el fet de prioritzar les descripcions sentimentals i el lirisme per damunt de l’acció, i també amb uns mateixos recursos retòrics freqüents: la teorització sobre l’amor i la passió, la narració en primera persona, l’ús habitual d’al·legories i epístoles com a mètode expositiu, la combinació de la prosa i el vers en els mateixos textos o l’aparició freqüent de referències a enamorats cèlebres dins de la cultura humanista. El *Parlament en casa de Berenguer Mercader* del mateix Corella o *Lo consistori de amor* del ciutadà de Barcelona Romeu Llull (c. 1439–1496) ens descriuen com aquelles peces manuscrites es devien llegir en els entorns cortesans i les tertúlies dels lletraferits del moment. No és, per tant, un gènere en absolut desconegut per als estudis històrics de la literatura en català, però sí que cal fer notar que recentment ha rebut una atenció més destacada per part de l’autora de l’obra que ací es ressenya: Gemma Pellissa Prades.

En efecte, en la seua tesi doctoral sobre *La ficció sentimental catalana de la segona meitat del s. XV*, dirigida per la catedràtica Lola Badia i llegida a la Universitat de Barcelona el 2013, va fer el primer cens exhaustiu de totes les obres, tant originals com traduccions i tant en prosa com en vers, que en formarien part, l'anàlisi del qual va menar a destacades conclusions. Per exemple, la demostració que el fenomen de la ficció sentimental anava més enllà de l'òrbita de la tradició castellana i va estar més estés a les lletres catalanes del que fins ara es pensava, o la detecció, mitjançant la visió conjunta dels diversos autors que la van conrear, d'interessants relacions i influències mútues que permeten comprendre millor l'elaboració i el contingut dels diversos escrits conservats. En aquest sentit, a partir d'un estudi global i de les llacunes que s'hi observaven, ja en la tesi doctoral Gemma Pellissa va decidir centrar-se en part en la figura i els textos del també ciutadà de Barcelona Francesc Alegre (c. 1450–1508/1511). Consegüentment, ara ens presenta l'edició i anàlisi del seu corpus de ficció sentimental narrativa, és a dir, les quatre obres incloses en el manuscrit del *Jardinet d'orats*: la *Requesta d'amor recitant una altercació entre la Voluntat i la Raó*, el *Raonament fíngit entre Francesc Alegre i Esperança, tramès per ell a una dama*, el *Somni de Francesc Alegre recitant lo procés de una qüestió enamorada* i la *Faula de Neptuno i Diana*, tot deixant de banda el *Sermó d'amor*, que ja havia estat publicat i examinat detalladament en diverses ocasions i que, tot i pertànyer al gènere sentimental, no es tracta de prosa narrativa sinó d'un tractat teòric.

Així, a més de presentar una obra fins ara inèdita – i probablement inacabada – com és la *Requesta*, l'autora agrupa per primera vegada els quatre textos i els estudia de manera conjunta, de manera que hi emergeixen amb més claredat les característiques de l'estil, la visió i els usos alegrians, concretament: una prosa recarregada, retòrica, retorçada, llatinitzant i plena d'hipèrbats, gerundis, participis, perífrasis, adjectivacions, subordinades, juxtaposades i incisives; una perspectiva amorosa desenganyada, en defensa d'un

amor honest que rebutja la passió sexual i amb un missatge moralitzant reforçat per alguns dels elements propis dels discursos misògins de l'època; i, així mateix, el recurs freqüent al mode epistolar, a la combinació de l'estil indirecte i el directe i a uns espais fantàstics construïts a partir d'al·legories internes, com ara les descripcions de l'estat psicològic del protagonista, les visions o les aventures oníriques. En definitiva, un seguit de trets que el vinculen clarament al context dels escriptors de ficció sentimental de la segona meitat del segle XV i entre els quals, a més a més, també s'observen les influències de certs llegats previs, com ara els provinents de les *Metamorfosis* d'Ovidi – que el mateix Alegre va traduir al català –, la poesia trobadoresca, la tradició lírica al·legòrica francesa o els poetes i escriptors Francesco Petrarca (1304–1374), Giovanni Boccaccio (1313–1375) i Alain Chartier (c. 1385–1430). Igualment, també la tradició pròpia i les relacions literàries del moment hi deixen la seua petjada: des de la poesia d'Ausias March (1400-1459) i la prosa de Joan Roís de Corella fins a la correspondència amb altres escriptors catalans, com l'esmentat Romeu Lull i, sobretot, l'empordanés Pere Torroella (c. 1420-c.–1492), una figura central en el fenomen de la ficció sentimental i la literatura de l'època.

Però la publicació de Gemma Pellissa va més enllà d'aquesta notable anàlisi global i ofereix, a més a més, una acuradíssima edició del corpus alegrià, que supera i resol satisfactòriament alguns importants problemes de còpia i transcripció i detalla amb gran riquesa de dades i interpretacions el significat i les influències dels diversos passatges de cadascun dels quatre textos indicats. És així com l'obra de Francesc Alegre no només pren nova vida i nous matisos per als estudiosos de la temàtica en qüestió, sinó que a més a més – probablement per primera vegada – es fa més accessible als lectors actuals. En termes generals, tot i que des d'una perspectiva estrictament historiogràfica, l'únic que hi podem trobar a faltar és, tan sols, un aprofundiment en l'estudi històric de la trajectòria vital del mateix Alegre, encara no abordada a fons pels experts, malgrat que les informacions

arxivístiques en deuen ser molt més abundants del que es coneix i resultarien una aportació de primera magnitud a la intel·ligència i comprensió de la seua persona. La tasca de la doctora Pellissa, en tot cas, no era aquesta i, per contra, el seu llibre esdevé una fita cabdal a l'hora d'eleva la consideració i situar la ficció sentimental i la figura de Francesc Alegre en el lloc que els pertocquen en la història de la literatura catalana.

Vicent Baydal

Universitat Jaume I de Castelló